

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ДОКЛАД С ДОБРИ ПРАКТИКИ

за включване на младите хора в общинския живот, осигуряващо реализация на техните идеи в местното самоуправление
по проект № BG05SFOP001-2.025-0135-C01 „Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на младежки политики в община Шумен“,
процедура № BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“,
ОП „Добро управление“

Съдържание:

I. Въведение	3 стр.
1. Основна информация	3 стр.
II. Насоки за активно ангажиране на младежите в процесите на създаване на политика	4 стр.
1. Що е то младежко участие	4 стр.
2. Активиране на младежите	6 стр.
III. Примери за проекти за младежко участие	14 стр.
1. „Bienvenue dans ma tribu“ („Добре дошли в моето племе“)	14 стр.
2. „Dive Maky – Wild Poppies“ („Млади ромски лидери“).....	16 стр.
3. „Ichmache>Politik“ („Аз правя политика“)	18 стр.
4. „КААОС/Kuntalaislahtoinen kaupunkikehittäminen“ („Хаос/Проект за градско развитие на град Оулу“).....	21 стр.
5. „ТВИ: Youth, City and Heritage“ („ТВИ: Младеж, град и наследство“)	23 стр.
6. „Travelling Ahead“ („Плъване напред“)	25 стр.
7. „Участие на младите хора в създаването на национална конституция“	28 стр.
8. „YouthMetre“ („Гледаш напред“ - дайте възможност на младите да се ангажират и имат въздействие върху младежката политика на ЕС)	29 стр.
9. Съвместен проект между Словения и Италия	32 стр.
10. Пример от Гърция	32 стр.
11. „Овластяване на млади имигранти“ (EYI).	32 стр.
IV. Препоръки	33 стр.
V. Заключение	35 стр.

I. Въведение

1. Основна информация

Настоящият доклад е разработен в изпълнение на Дейност 2 „Проучване на добри практики за включване на младите хора в общинския живот, осигуряващо реализация на техните идеи в местното самоуправление“, по проект: BG05SFOP001-2.025-0135-C01 „Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на младежки политики в община Шумен“, процедура № BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, ОП „Добро управление“. Дейността цели да се проучат и предложат на вниманието на община Шумен и на НПО сектора, функциониращ на територията ѝ добри практики за активизиране включването на младите хора в общинския живот.

В годишните общински планове за изпълнение на Стратегията за младите хора на Община Шумен многократно се идентифицират проблеми, както следва:

1. Емиграция на младежи в чужбина и миграция към големите градове;
2. Липса на стабилна и устойчива координация между отделните организации или така нар. "слаб НПО сектор", "слаба връзка между НПО и местна власт". В Община Шумен има регистрирани 264 неправителствени организации, 189 от тях работят в сектор "Младеж" или са спортни клубове. По неофициални данни на ръководството на община Шумен и Общинския младежки съвет едва 4 работят и участват активно във формулирането на местни младежки политики;
3. Липса на капацитет и нужда от базови обучения на младежките организации;
4. Вяла активност на младите хора. Младежта предпочитат да общуват индиректно по телефон или интернет. Периодът на изолация по време на пандемията допринесе младите хора да влошат уменията си за директен контакт помежду си;

Това налага да се търсят добри практики, както от европейски държави с добре развито гражданско общество, така и от България, с цел активизиране включването на младите хора в общинския живот.

В хода на извършеното проучване за целите на доклада бе установено, че през последните години се наблюдава нарастваща глобална осведоменост и приемане на необходимостта от мобилизиране креативността, визията и уникалните перспективи на младите хора за настоящето и бъдещето развитието на обществата. Множество международни декларации и документи подчертават важността на признаването на градивния принос на младите хора и необходимостта да се разработи специфична национална политика за младежта. На национално ниво процесът на формиране на младежта политиката има потенциала да идентифицира отличителните нужди и грижи на младите хора и да насърчава значително участие и интеграция на младите хора в изграждането на обществото.

На следващо място може да се отбележи, че през последното десетилетие няколко държави започнаха процеси на проектиране и внедряване национално законодателство и стратегии, фокусирани върху младежта. Въпреки това повечето държави днес нямат обществена политика, отнасяща се конкретно до младите хора. Разработените механизми са сравнително нова форма на законодателство. Характерно за него е, че то е разпокъсано и липсва цялостен подход към предизвикателствата, пред които е изправено по-младото поколение. Отчита се необходимост за споделяне на опит в тази специфична област на публичната политика и за

създаване на инструменти за подпомагане на държавите да се занимават системно с проблемите на младежта. Когато се говори за механизми за насърчаване на младежкото участие в определяне на младежките политики на местно ниво, следва да бъде се прилагат принципите на Ревизирана европейска харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите, както и публикация на ЮНЕСКО, гарантираща младежкото участие. Тя е адресирана до лицата, вземащи решения на национално ниво два основни типа: тези, които желаят да формулират национална политика за младежта, и тези, които желаят да оценяват и подобряват вече съществуващите политики и програми за младежта. Документът взема под внимание голямото разнообразие на политически култури и политически системи, като съответните държави трябва да установят свои собствени приоритети и механизми за създаване на младежка политика, която е автентична и актуална.

II. Насоки за активно ангажиране на младежите в процесите на създаване на политики

1. Що е то младежко участие

Младежкото участие е трудно за дефиниране понятие. Приема се, че това е процес, а не еднократно събитие. Той се изразява в свобода на действие, формиране на мнения, вземане решения и оказване на влияние. Правото на младежите да изразяват мнението си по всички въпроси, които ги засягат са заложени като основно право – не само на европейско ниво, но и за лица под 18 от Конвенцията на ООН за правата на детето, най-широко ратифициран международен договор в историята. Младежкото участие включва и двете „пространства“, където младите хора могат да изразят своите възгледи и мнения, но и възможности за нормотворците да се вслушват в тези възгледи и мнения и да ги вземат предвид.

В хода на проучване на информация за настоящия доклад бе установено, че европейските институции и организации многократно подчертават значението на участието на младите хора и насърчават активното гражданство на младите хора, подобряват тяхната интеграция и приобщаване и укрепване на приноса им за развитието на демокрацията. Следователно активното участие на младите хора във вземането на решения и действия на местно, регионално и национално ниво е от съществено значение за изграждането на по-демократични, приобщаващи и проспериращи общества.

През последните четири десетилетия участието на младите хора при вземането на социални, политически и граждански решения става все по-важен. Младежкото участие е приоритет за Европейския съюз и е заложено в Стратегия за младежта (2010-2018). В Съвета на Европа младежкото участие е било централна тема за повече от 40 години. Декларацията „Бъдещето на младежката политика на Съвета на Европа: ДНЕВЕН РЕД 2020“ се отнася до „активното участие на младите хора в демократичните процеси и структури и равните възможности за участието на всички млади хора във всички аспекти от ежедневието им“ като ключов приоритет. Налице са няколко разновидности на формите на младежко участие в процесите на вземане на решения - иновативни, традиционни и алтернативни:

	Алтернативни форми	Традиционни форми
Иновативни форми	<ul style="list-style-type: none">▶ Дигитално участие▶ Съвместно управление▶ Копродукция▶ Съвещателна участие▶ Места за участие	<ul style="list-style-type: none">▶ Използване на нов методологии да насърчи традиционен участие
Неиновативни форми	<ul style="list-style-type: none">▶ Младежки съвети и подобни структури▶ Младежки активизъм и протестирам	<ul style="list-style-type: none">▶ Гласуване▶ Членство в политически партии▶ Профсъюз членство

Следва да се отбележи, че, както възрастните, така и младите хора срещат трудности при своето участие, поради тяхната възраст, пол, раса, религия, сексуална ориентация, способности, географско местоположение и техния социално-икономически статус. Младите хора не са хомогенна група. Те са толкова разнообразни, колкото възрастни и имат различен достъп до процесите на вземане на решения, както и конкуриращи се политически интереси. За младите хора са налице повече рисковете от изключване. Младите хора, които се сблъскват с препятствия, поради техните произход (например техния социално-икономически статус, образователни възможности) имат по-малко възможности да участват във вземането на решения.

Доминиращи форми на комуникация и изразяване, като например чрез интернет, изключват младите хора с обучителни или когнитивни увреждания. Има културно, религиозно, езиково и етническо многообразие винаги са били важни принципи за (европейски) младежки политики. Младите хора в Европа вече са далеч по-разнообразни. Съветът на Европа и европейското Съюзът завърши няколко кръга на разширяване, разширявайки значително своите граници и (млади) население. Глобализация и непрекъснато разширяване виртуалният свят генерира допълнително разнообразие. С това нарастващо разнообразие е още по-необходимо разширяват понятията за участие и демократизъм гражданство отвъд конвенционалните форми на представителна демокрация. В демокрацията има повече от официални институции и има още нещо политическо участие, отколкото гласуване и подкрепящи партии.

Наблюдава се нарастващото значение на себеизразяването, като нетрадиционна форма на младежко участие. Това включва подписване на петиции или присъединяване към мрежи или спонтанно посещаване на демонстрации или участие в потребителски активизъм. Участие често служи като средство за себеизразяване. То може да се прояви чрез изразяване на мнение с тениски, значки или чанти и методи, направени видими в социални (онлайн) мрежите. Следва да се отбележи, че традиционните форми на младежко участие се свързват по-скоро с политически нагласи и имат дългосрочен ангажимент. Заключение може да се обобщи, че младежкото участие включва голямо разнообразие от практики като гражданско образование

на млади хора, доброволчество и обществена активност. Различните форми на участие целят да подкрепят и дадат възможност на младите хора да влияят вземането на политически или обществени решения.

2. Активиране на младежите

Участието на младежта в процесите на правене на политики е ориентиран към процес на действие, който включва младите хора в институции, инициативи и решения и им предоставя контрол върху ресурсите, които влияят на живота им (Световна банка, 1994 г.). Младежкото участие „включва усилията на младите хора да се организират около въпроси по техен избор, на възрастните да включат младите хора в обществени агенции и на младежите и възрастните да се обединят в партньорства между поколенията“ (Checkoway, 2011). Този набор от инструменти се фокусира върху участието в процесите на създаване на политики чрез младежки асоциации (често наричани „неформално участие“), които са в контраст с традиционните начини за гражданско участие (напр. гласуване и партийна принадлежност).

Юридически, младежкото участие често се описва като „група“ от права (Детски фонд на ООН [УНИЦЕФ], 2003 г.). Конвенцията на ООН за правата на детето разглежда участието като:

- право на младите хора свободно да изразяват възгледите си (член 12);
- свобода да се търси, получава и разпространява информация (член 13);
- свобода на мисълта, съвестта и религията (чл. 14);
- свобода на сдружаване и мирни събрания (член 15).

Младежкото участие може да бъде от полза за развитието на уменията на младите хора, за самовъзприемането им като гражданин, както и за разработването и прилагането на политиката. Първо, участието на младежите насърчава преносими некогнитивни умения и компетенции. Гражданското участие насърчава „личностното развитие“ на младите хора и им предоставя съществени знания и практически умения (Checkoway, 2011). Свързването с връстници чрез активно ангажиране позволява на младите хора да изградят социален капитал, важна компетентност за съвместни действия, които позволяват постигане на цели, които обикновено са извън обсега на един индивид (OECD, 2014). Второ, младите хора, които смятат, че техните възгледи и нужди са включени и зачитани, развиват положително чувство за самосъзнание и идентичност, което повишава устойчивостта и благосъстоянието (Организация на Обединените нации за образование, наука и култура [ЮНЕСКО], 2012 г.). Чрез участие младите хора се учат да обработват информация и да изграждат способности за вземане на решения. Освен това позволява на младите хора да разберат по-добре как работят държавните органи и повишава обществената прозрачност и по този начин отчетността. Подоброто разбиране на политическата и административната машина помага да се създаде доверие в публичните органи (ОИСР, 2011 г.). Трето, политиките могат да подобряват дизайна и изпълнението на програмата чрез включване на информация, предоставена от млади хора. Освен това участието повишава ангажираността с политиките и инициативите, което е важен фактор за техния успех (OECD, 2011).

От направените проучвания за целите на доклада бе установено, че съществуват няколко нива на младежко участие. То отразява различните степени на младежко включване и роли, които те могат да поемат. „Стълбата на участие“, обикновено наричана „ниво на участие“, класифицира различните интензитети на участие на младите хора и оказва силно

влияние върху учените (Hart, 1992). Този инструментариум идентифицира четири нива на участие:

- информиране на младите хора;
- консултиране на млади хора;
- сътрудничество с младите хора в процеса на вземане на решения;
- овластяване на младите хора с пълна автономия;

Форми на младежко участие			
Информиране	Консултиране	Сътрудничество	Овластяване
-Отворени врати -Наблюдение на младежка група в парламента -Прозрачна комуникация от политиците: *радио *уебсайт/онлайн *телевизия *вестници *информационни листове	-Съвещателно гласуване -Изследване -Уъркшоп -Фокус група -Обществен коментар -Публична среща -Публично изслушване -Младежка комисия/съвет	-Ко-фасилитирана и съвместно проведена консултация -Стажантска/ стипендиантска програма в министерства или други публични институции -Младежки консултативен съвет -Част от управителния комитет -Сътрудничество в изследванията: *проектиране на индикатори и методология *събиране на данни *писане на доклад *преглед	-Консултации, инициирани и водени от младежи (връстници). -Информационни кампании, инициирани и ръководени от младежи -Младежки парламент -Делегирани решения и изпълнение -Организирани и управлявани от младежи малки програми с пълна отговорност за изпълнението -Независимо изследване

Най-ниската степен на участие е информирането на младите хора. Младите хора са обективно информирани за политиките, определяни от възрастните. Благодарение на предоставената информация младите хора разбират намеренията на политиките и знаят кой е взел решенията и защо (Hart, 1992). Въпреки ,че ролята на младежите е пасивна, те все още участват в процеса на създаване на политики като заинтересовани страни, които трябва да бъдат информирани. Освен това, той „може да подготви почвата за работа с младежи като партньори“ (DFID-CSO, 2010 г.).

Консултативното участие може да бъде активно и пасивно. На това ниво на участие политическият процес се доминира главно от възрастни, но мненията на младите хора се третират сериозно (Hart, 1992). Консултативното участие може да бъде или пасивно (инициирано от вземащите решения) или активно (инициирано от млади хора) (YEN, 2009). Пасивните консултации се инициират от вземащи решения, които ръководят, управляват и контролират процеса. При пасивните консултации лицата, вземащи решения, определят времевата рамка и темата на консултацията. При активните консултации младите хора са партньори в определянето на дневния ред, но нямат влияние върху резултата. Политиците

гарантират, че приносът на младежта е „отразен в разработените алтернативи и осигурява обратна връзка за това как общественият принос е повлиял на решението“ (Head, 2011).

При съвместното участие – третото ниво на участие – младите хора са активни партньори, които споделят отговорността за вземане на решения с възрастните. Това ниво на участие все още се инициира главно от възрастни, но младите хора могат да предприемат самонасочени действия и да влияят и да предизвикват процеси и резултати (Lansdown and O’Kane, 2014). Младите хора са партньори при формулирането на решения и техните съвети и препоръки се включват. В сравнение с по-ниските нива на участие, младите хора се нуждаят от повече опит и зрялост, за да бъдат ефективни партньори. Да бъдеш партньори в сътрудничество също обучава младите хора да станат лидери.

Овластяването на младежите с пълна автономия е най-високото възможно ниво на участие, което поставя „окончателното вземане на решения в ръцете“ на младите хора (Head, 2011). На това ниво на участие младите хора имат ролята на лидери. Младите хора поемат инициативи и реализират проекти по теми, които сами са идентифицирали. Пространствата в рамките на съществуващите структури, системи и процеси са отворени за вземане на решения, водени от младите хора (DFID-CSO, 2010 г.). Възрастните са или доставчици на организационна подкрепа, или изобщо не участват, ограничавайки се до ролята на наблюдатели (Shier, 2010).

Във връзка с изготвянето на настоящия доклад бяха установени и различни форми на участие. Формите или начините на участие се различават според нивото на участие. Най-ниското ниво на участие (информиране) е ограничено до комуникационни стратегии. Властите дават възможност на младите хора да се информират и да разберат политиките и решенията. За да постигнат това, политиките имат множество форми на комуникация, например чрез спотове, интервюта и дискусии по радиото, телевизията, вестниците или онлайн. Те могат да отворят офисите си за широката общественост в определени дни, давайки възможност на младите хора да имат личен достъп до политиките. Младите хора също могат да получат възможност да наблюдават младежките групи в парламентите.

Чрез различните форми на консултации политиките признават стойността на мненията на младите хора за изготвянето на политики. Смесените консултации се нуждаят от подходяща времева рамка, за да могат младите хора да изразят мненията си и за вземащите решения да анализират, интегрират и дадат обратна връзка на коментарите (OECD, 2011). Младежите могат да бъдат консултирани чрез съвещателни анкети, проучвания, семинари, дискусии във фокус групи, обществени коментари, публични срещи, публични изслушвания и национални младежки съвети.

Що се отнася до сътрудничество в процеса на правене на младежки политики, може да се заключи, че то е най-активно, когато младите хора участват в планирането, изпълнението и мониторинга на политики и програми. Това може да се постигне чрез програми за стаж или стипендии. Младите хора могат да бъдат активни в прилагането и предоставянето на услуги. Те могат да бъдат лицето на програмата, например като обучители на връстници или в общуването с млади бенефициенти по програмата. Със своите практически познания по проблемите на младежта, младите хора могат да си сътрудничат в изследванията, като подпомагат проектирането на индикатори и методология, събирането на данни, писането на доклади или процеса на преглед. Младите хора могат да бъдат равноправни партньори в управителните комитети и консултативните съвети.

Овластяването на младежите с пълна автономия е предизвикателна форма на участие в правенето на политики. В широкомащабните национални програми само някои решения и аспекти на изпълнението могат да бъдат поверени на младите хора. В по-малки по мащаб общностни програми младите хора могат да действат по-автономно. Младите хора могат, например, да организират и управляват изпълнението на програми, които са били планирани в сътрудничество с възрастни, вземащи решения. Най-лесната форма на автономно участие е даването на възможност на младите хора да инициират и ръководят информационни кампании, консултации и изследвания. В този процес младите хора могат да оценят своето положение и функционирането на програмите и, следователно, да изработят политики и предложения за изпълнение, които след това да бъдат представени на политиците (Lansdown и O'Kane, 2014). Младежките парламенти също дават на младите хора автономия и повишават осведомеността относно функциите и процедурите на парламентарите. Въпреки че действителните правомощия за вземане на решения са ограничени поради законови и политически рамки, младежките парламенти са важни институции за участие на младежите, за да обсъждат политики автономно и те могат да поемат демократична „консултативна функция по въпроси, свързани с младежта“ (ПРООН, 2013 г.). Представителите, избрани от младите хора, трябва да имат компетенциите да „определят приоритетите и да управляват своите собствени програми“ (UN DESA, 2003). В някои държави младежките парламенти дори имат министри в сянка, които следят работата на националните министерства.

Младежкото участие включва младите хора във всяка стъпка от политическия цикъл:

- анализ на ситуацията;
- разработване и планиране на политики;
- изпълнение;
- мониторинг и оценка;
- застъпничество и дебат за участие, който се връща към текущия анализ на ситуацията

По време на политическия цикъл формите и нивата на участие се различават. Въпреки че участието на младите хора е ценен и желан процес, правните и политическите рамки могат да попречат на младите хора да се включат във всички стъпки на всички нива. Освен това на практика младежкото участие никога не се ограничава само до една стъпка или една форма на участие.

Пътят към участието на младите хора в процесите на създаване на политики има три етапа (Shier, 2001). Първият етап е отваряне към работа с младежи и внедряване на „съзнанието, че участието е желателно“ (Head, 2011). Второто е създаване на възможности за работа с млади хора. Възможностите се създават чрез адекватно финансиране на начинанията и даряване на възрастни и младежи с умения и знания (Shier, 2001). Третият етап превръща работата с младите хора в задължение; с други думи, това се превръща в норма.

Предпоставка за разкриване на възможности за работа с младежи е изграждането на техните знания и умения. Участието в процеса на създаване на политика изисква основни познания за политиката, политиките и преговорите („правилата на играта“). Необходимите умения са когнитивност (гражданско образование), но особено некогнитивност (комуникация и умения за преговори). Младите хора трябва да бъдат обучени да формулират ясно посланията си и да използват ефективно средствата за комуникация. Правителствата могат да предадат знания и умения на младите хора директно чрез въвеждане на гражданско образование в училищните програми и индиректно чрез създаване на благоприятна среда за организациите на гражданското общество (Kolev и Giorgi, 2011).

Активното участие в процесите на създаване на политики изисква определени умения и компетенции. За да се обучават младите хора, да се насърчава участието и да се определя най-доброто ниво и форма, е важно да се разберат уменията и компетенциите, които младите хора притежават. Наборът от умения и компетенции, необходими за успешно участие в процеса на правене на политики, може да се групира в:

- политическа грамотност;
- демократични нагласи и ценности;
- критично мислене;

Политическата грамотност се отнася до основните знания, необходими за разбиране на „правилата на играта“. Основата на всяко участие и консенсус е младите хора да споделят демократични нагласи и ценности. И накрая, младите хора трябва да могат да мислят и действат критично и ясно да изразяват своите мнения и идеи.

Умения и компетенции, необходими за активно участие на младите хора в процесите на създаване на политики		
Политическа грамотност	Демократични нагласи и ценности	Критично мислене
<ul style="list-style-type: none"> • Основно разбиране на понятията за демокрация • Осъзнаване на правата и задълженията им като граждани • Познаване на основните закони, политически права и демократични институции • Разбиране на ролята на политическите партии и групите по интереси • Знания за това как да се влияе върху разработването на политики 	<ul style="list-style-type: none"> • Отговорност • Социална справедливост • Човешки права • Уважение и приемане • Идентичност • Разнообразие • Разрешаване на конфликти 	<ul style="list-style-type: none"> • Възможност за събиране на информация от различни източници • Способност за анализиране, тълкуване и преценка на информация • Комуникационни умения за политическа дискусия • Способност за заемане на позиция въз основа на предварителен критичен анализ

Смисленото младежко участие се нуждае от политическа и институционална подкрепа на всяко ниво на участие. Подкрепата е най-добре гарантирана, ако участието на младите хора се разглежда като задължение. Културната промяна, необходима за възприемане на този възглед, може да бъде насърчена чрез изграждане на стратегически съюзи с младежки мрежи и организации на гражданското общество, укрепване на младежките крила на политическите партии и законодателите, представляващи младежта (UNFPA, 2007 г.). Съгласуването на „минималната възраст за гласуване с минималната възраст за избиране на длъжност“ и въвеждането на младежки квоти в изборителните закони може да подпомогне тази културна промяна (ПРООН, 2013 г.). Квотите могат да предвиждат включването на младежи в партийни листи или запазване на места за младежи в парламента. По този начин младите хора имат истински представители в политиката, с властта да наложат задължението за работа с младите хора.

В хода на проучването за настоящия доклад бяха разгледани трудовете: ActionAid, 2015; Lansdown and O'Kane, 2014; DFID-CSO, 2010; IPPF, 2008; Sinclair, 2004; и Shier, 2001. Те дават насоки как младите хора да участват в процеса на създаване на политики в три аспекта.

❖ Оценяване на политическата и институционалната подкрепа за младежкото участие

Институционализиране на младежкото участие може да изисква вътрешни промени в държавните органи. Властите трябва да проправят пътя за институционализиране на процесите на участие на младите хора в политическия цикъл. Всеки орган, агенция и организация с намерението да включи младите хора в процеса на изготвяне на политики трябва да оцени своя капацитет, преди да планира каквато и да е форма на младежко участие. Тези въпроси са предназначени да ръководят тази оценка:

- Правото на младежите да участват включено ли е в насоки, национални закони или конституция?
- Персоналът на органа оценява ли приноса на младите хора и го взема под внимание?
- Персоналът на органа обучен ли е да работи с млади хора (напр. използване на лесно разбираем за младите хора език)?
- Органът готов ли е активно да подкрепя младежкото участие? Има ли вече форми на младежко участие? Имат ли младите хора достъп до ресурси, необходими за участие?
- Органът отделил ли е бюджет и персонал, за да гарантира, наблюдава, развива и поддържа младежкото участие?
- Органът признава ли младежкото участие като дългосрочен ангажимент?
- Органът готов ли е да вгражда промени в дългосрочен план (не само като еднократно начинание)?

❖ Определяне целта на участието на младите хора в разработването на политики

След като бъде създадена благоприятна среда за участие на младите хора, властите трябва да имат ясна визия за целта на участието на младите хора в разработването на политики. Тези въпроси имат за цел да насочат дефиницията на визията на всяка дадена стъпка от цикъла на политиката:

- Кои области на политика могат да се възползват най-много от младежкото участие?
- Какво се стреми да постигне властта чрез участието на младите хора?
- Коя стъпка от политическия цикъл позволява най-добре постигането на определената цел?
- Подходящо ли е младите хора да участват в тази конкретна стъпка от политическия цикъл?
- Защо младите хора не бяха включени преди?
- Какви структури съществуват, за да позволят на младите хора да участват?

❖ Избор на нивото и формата на участие

Изборът на млади хора и колеги в органа може да окаже силно влияние върху подходящото ниво и форма на участие. Уменията, знанията и опита на участващите млади хора и възрастни могат да изключат или да предпочетат определени нива и форми на участие. Тези въпроси могат да помогнат за получаване на първа представа за капацитета на участниците:

- Коя група млади хора ще бъдат включени в процеса на участие?
- Как органът може да се свърже с целевата група млади хора?

- Избраните млади хора имат ли нужда от обучение, за да участват ефективно? Ако е така, органът ще изгради ли необходимия капацитет?
- С кого във властта трябва да си сътрудничат младите хора?
- Персоналът на органа има ли нужда от допълнително обучение, за да си сътрудничи с избраните млади хора? Ако е така, органът ще обучи ли служителите си?

Нивото на участие може да се определи чрез разбиране къде е властта в триетапния процес. Органът трябва да бъде отворен за участие на младите хора, трябва да има (или да създава) възможности за включване на млади хора и трябва да се чувства задължен да го направи (Shier, 2001).

Насочващи въпроси за определяне нивото на младежко участие			
	Отваряне	Възможност	Задължение
Консултация	Органът готов ли е да вземе под внимание възгледите на младите и да им позволи да влияят върху дебата, дизайна, изпълнението или анализа на политиките?	Вътрешните процеси на органа позволяват ли да се вземат предвид възгледите на младите хора при дебата, проектирането, изпълнението или анализа на политиките?	Има ли изискване възгледите на младите хора да се отчитат надлежно при изготвянето на политики?
Сътрудничество	Готова ли е властта да позволи на младите да участват в процесите на вземане на решения?	Има ли процедура, която позволява на младежите да се включат в процесите на правене на политики?	Изискване ли е младите да участват в процесите на вземане на решения?
Автономия	Готова ли е властта да сподели (или дори да се откаже) от някаква власт?	Има ли процедура, която позволява на младите и възрастните да споделят властта и отговорността за процесите на създаване на политики?	Изискване ли е младите и възрастните да споделят властта и отговорността за процесите на създаване на политики?

*Източник: Въз основа на Shier, H. (2001).

От направеното проучване може да се заключи, че успешното младежко участие зависи от самите участници и техния капацитет, цел, ресурси и очаквания.

В контекста на участието на младите хора във вземането на решения следва да се залага на иновация, която е концептуализирана като част от търсенето на най-ефективните начини за включване на младите хора в разработването на политика и предоставяне на услуги и голямо разнообразие от други процеси на вземане на решения. Крайната цел на иновациите не е просто да се създаде нов начин за правене на неща, а да се установят по-добри начини по

отношение на постигане на заявените цели. Подкрепа за иновации от публични органи означава, че новите подходи трябва да имат ясни цели, да бъдат систематично оценявани, и че онези подходи, за които се установи, че са най-много ефективни трябва да бъдат възпроизведени. Публичните органи трябва да бъдат насърчени да гледат на иновациите като на непрекъснат процес за усъвършенстване. По тази причина се приема, че иновативните форми на участие могат да бъдат постоянни идентифицирани и съгласувани, след няма да има повече нужда от иновации.

До известна степен това специално рамкиране означава че иновациите са нещо, което публичните органи и политиките „правят“, а не нещо толкова младо хората инициират. Това не означава, че младите хора не са в състояние да генерират иновативни и нови идеи. Може да се обобщава, че иновациите не са запазена територия младите, нито старите. Подкрепяйки обаче иновациите като метод за експериментирание на обществената политика по дефиниция се превръща в нещо, което публичните институции предприемат, по-скоро спрямо техните граждани отколкото нещо, което отделните хора могат да направят сами.

III. Примери за проекти за младежко участие

Тази глава описва проекти и инициативи, които се считат за новаторски по начините, по които се стремят да позволят и подкрепят младите хора да влияят върху вземането на обществени решения.

1. „Bienvenue dans ma tribu“ („Добре дошли в моето племе“)

„Bienvenue dans ma tribu“ („Добре дошли в моето племе“) е онлайн проект, създаден през 2015 г. от правителството на Федерация Валония-Брюксел, която представлява френскоговорящата общност на Белгия. Проектът има за цел да улесни диалога между младите хора и правителство на гражданска харта. Целта на Хартата е укрепване на гражданството в интеркултурното общество; повтаряне на правата и принципите на върховенството на закона, правата на човека и гражданството и демокрация. Хартата е създадена чрез поредица на дискусиите между правителството и гражданите общество. По това време беше признато, че младите хора са били недостатъчно представени в този процес.

В рамките на региона отношенията между граждански обществото и правителството са силно организирани, със закон и действащи политики, уреждащи как държавата се консултира с гражданите. „Bienvenue dans ma tribu“ е проектиран като нов начин правителството да достигнете директно отвъд тези формални взаимодействия на младите хора, както и насърчаване на ролята на младежки организации.

Проектът предоставя платформа на правителството, в която се консултират младежи на възраст от 10 до 25 години и ги обучава за това. Проектът е предназначен да достигне до млади хора (няма значение дали са в неравностойно положение или от малцинствата), които не са ангажирани с младежки организации. Младите хора са консултирани по време на изпълнение на „Bienvenue dans ma tribu“ чрез от серия от фокус групи. Те имат за цел да разработят версия на текста на хартата, която да е достъпна за младите хора, както и върху

дизайна и оформлението на уебсайта. В основата на проекта е уебсайт, с различни етнически тематики. Всеки етнос е изобразен от анимиран герой и представлява един от десетте члена в хартата. Например етносът „SÉKOUL-DÉTLIBRE“ (с'est cool d'être libre – готино е да бъдеш свободен) е представен от райе, изглеждащо като квадратно създание, което вярва, че Белгия е демократична държава, която зачита човешките права на своите граждани. Млади хора, които посещават сайта са поканени да проучат информация за всеки етнос и неговите вярвания и да споделят своите мнения за него чрез табла за коментари, видеоклипове и текст. Освен че изследва съществуващите етноси, младите хора могат да създадат ново „племе“ чрез проектиране неговият анимационен герой. Създадените „племена“ се показват на сайта и могат да бъдат споделяни чрез използване на бутоните на социалните медии. Уебсайтът разполага и с раздел за професионалисти за достъп и качване на ресурси, които подкрепят младежта участие. Това повишава профила на младежките организации и предоставя възможност за споделяне на инструменти.

За да се насърчат младите хора да имат достъп до сайта, промоцията първоначално е била чрез младежки организации и училища, но за да се разшири обхвата, координаторите допълнително се насочват към младите хора директно с маркетинг и рекламна кампания, предоставена чрез социалните медии. Държавните служители водят диалог с младите хора директно чрез съобщенията и коментарите, които идват от платформата. Създадените нови „племена“ и коментарите за съществуващите етноси се използват за информиране и подобряване работата на министерството. Този директен и неформален диалог с младите хора е нов подход за правителството и представлява фундаментална промяна далеч от консултиране с млади хора чрез посреднически институции и организации.

Тъй като този проект обучава и информира младите хора за вече съществуваща харта, нейната най-голяма въздействието вероятно ще бъде пряко върху младите хора. Голям брой млади хора имат достъп и използват уебсайта. Някои училища също включват сайта директно в учебната програма за тяхното гражданско образование.

Въздействието на проекта върху бъдещи решения относно харта, или ново развитие в областта на гражданството ще зависи от това колко правителството слуша и действа според съобщенията, идващи от информацията, събрана на уебсайта. Екипът на проекта съобщава, че силните идеи от проекта са добавени към хартата, като например нов член относно екологичните права и отговорности. Това напрежение между въздействието върху младите хора и въздействието върху правенето на политики е общо за мнозина проекти, които съчетават образователни и консултантски подходи, особено когато има фокус за създаване на диалог.

Отзивите за проекта от млади хора показват, че тематичният уебсайт е по-популярен сред по младите от целевия възрастов диапазон. Използването на анимационните герои попада на младите хора под 15 години, но се възприема като детински от някои от „по-старите“. Екипът на проекта заявява, че концепцията първоначално се възприема от младежкия сектор като предизвикателство. Необходима е обширна работа, за да се обясни проектът, и да спечелят подкрепата на младежки организации. Разработката на уебсайта е завършена и екипът на проекта е фокусиран върху промоцията и публичността, за да се увеличи броят на младите хора, които използват платформа. Екипът на проекта вярва, че подходът може да се използва в други области на управлението или политика, въпреки че това все още не е опитвано.

За създателите на проекта, иновацията в този проект е да можеш да достигнеш отвъд ограниченията на по-формализирано взаимодействие и традиционни структури за консултации с гражданското общество. По-традиционните методи водят до институционализиране на участието и изключват млади хора, които не са ангажирани с младежта организации. Иновацията в този проект е мотивирана от желанието да се намерят начини за консултиране с по-широк кръг от млади хора.

Интересно е да се отбележи, че по-скоро този нов стил на диалог, отколкото използването на онлайн подход се разглежда като иновативен от координаторите на проекта. Един онлайн подход се използва като средство за постигане на тази иновация, а не иновацията сама по себе си. Използваният онлайн подход поставя проекта в категорията на по-нова форма на участие.

2. „Dive Maky – Wild Poppies“ („Млади ромски лидери“)

Проектът, „Dive Maky – Wild Poppies“ („Млади ромски лидери“) от Братислава, Словакия, се фокусира върху подкрепата на млади роми на възраст 15-22 години, да бъдат активисти, застъпници и да се насърчи диалога между политици, практики и млади роми. Целта на проекта е да обучава, наставлява и подкрепя млади роми за застъпничество за включването на Ромските деца и младежи в обществото и към намаляване на виктимизацията на ромите в началните училища в най-слабо развитите региони на Словакия. Основната цел на проекта е да предизвика промяна с местни, регионални и национални власти, отговорни за подготовката и изпълнението на програми и стратегии за подобряване на условията на живот, възможности и за пълно интегриране на младите хора в опасност. Проектът е насочен към много реална нужда като отговорните органи не разполагат с достатъчно релевантни и актуална информация директно от младите хора за техните реалности и какво трябва да се промени или подобри, за да имат възможност да водят по-пълноценен живот, а не да живеят в периферията на обществото. Идеята за проекта идва от млади ромски студенти по схемата за стипендии, която се подкрепя от Програма „Dive Maky“ (която работи от много години). Младежите са мотивирани от желанието за подкрепа и помощ на ромските деца и млади хора.

Първата фаза на проекта е да обучи млади хора лидери от ромски общности. Тринадесет млади лидерите са обучени в лидерство, комуникация и умения за застъпничество, както и умения за работа с деца и младежи в началните училища. Проектът също така подбира и обучава група от ментори, която обучава младите ромски лидери, докато работят в техните собствени общности. На всеки три месеца младите лидери се събират за коучинг и менторска програма, ръководена от треньор, като той също е от ромска общност. Треньорът е отговорен пред младите хора, който планира редовни сесии за наставничество с подкрепата на персонала.

В своите общности младите лидери работят с деца и младежи в неравностойно положение, начални училища, използващи художествени и творчески дейности, за да ги мотивират и активират. Младите лидери предоставят положителни модели за подражание на по-малките деца и имат за цел да вдъхновят децата да почувстват, че могат да преодолеят трудни условия и реализират своите стремежи. Ромските деца често се сблъскват с предразсъдъци и тормоз от други деца. Младите лидери, също предприемат изследвания с деца и младежи в неравностойно положение в техните общности (включително роми) в училища и обществени

центрове: провеждане на фокус групи; извършване на проучвания; и модериране на дискусии в социалните мрежи медии и онлайн платформи за събиране на информация върху обстоятелствата покрай децата, трудностите, които те имат, опит и идеите на децата за преодоляване пречките за пълната интеграция, пред които са изправени. Информацията се анализира и представя в отчети и материали, които съобщават ключовите послания на вземащите решения, медиите и широката общественост на местно, регионално, национално и международно ниво. Целта е да се запознаят хората с трудностите и промените, които са необходими при проектирането и прилагане на програми и стратегии, насочени към деца и младежи.

Сега проектът подкрепя младите лидери в програмата за застъпнически дейности. Млади роми лидери участват в популярно телевизионно предаване и споделят проблемите, пред които са изправени ромските деца и младежи ежедневно и за новото поколение млади образовани роми, които искат да имат равни възможности в словашкото общество. Впоследствие младите лидери се срещат с Министерството на образованието и представят информация за основните пречки пред ромските деца и младите хора, с които се сблъскват в училищата и образованието в общи линии. Те предлагат редица мерки за отстраняване на тези проблеми. Планира са срещи със словашкия Комисар по ромските малцинства, Министерството на Социалните въпроси и президентът на Словашката република. Продължава сътрудничеството с Министерството на Образованието. Младите лидери планират и следващи дейности за борба с предразсъдъците срещу ромите. Програмата за застъпничество е изготвена от младите хора със съвети от менторите, треньори и екипа на проекта.

Има планове за застъпничество и мрежа на европейско ниво. Има заявления да се предостави финансиране, за обучение и развитие на уменията в международното сътрудничество и застъпничество, както и възможности за младите хора да подобрят езиковите си умения.

Застъпническите дейности са в ранна фаза след интензивен период на изграждане на капацитет и изследвания с ромски деца и младежи по въпроси и проблеми, които ги вълнуват, както и предложения как нещата могат да се променят. Проектът съобщава, че досега министерства съдействат на младите ромски лидери. Например, Министерството на образованието търси тяхната помощ, за да се приложи нова образователна програма и има желание за справяне с виктимизацията на ромските деца и за подобряване на интеграцията на младите роми в училищата. Младите хора са дали положителни отзиви за срещите и усещане, че правителството има желание да ги слуша. Младите лидери казват за правителството „те не само искат да се срещнат с нас и да прием кафе и ядем торти, те, също така, искат да си сътрудничим и да слушат младите хора.“ - Барбора Кохутикова (директор на проекта)

Директорът на проекта съобщава, че в началото на проекта е имало нужда да се помогне на младите лидери за проектиране и изпълнение на дейностите, но много бързо, с подкрепата на техните треньори и ментори, младежите сами поемат инициативата. Създадена е собствена Facebook страница на младите хора, която позволява да общуват и работят в мрежа с други роми млади хора. Взаимоотношенията между персонала на проекта, треньорите, менторите и млади лидери (и техните семейства и общности) са силни и са изградени в продължение на много години, откакто младите хора са били деца. Проектът отчита, че това доверие е много важно при работа с ромски общности или други общности, които се чувстват изключени. Комбинацията от коучинг (за всички млади хора на техните тримесечни срещи) и

наставничеството, което те прилагат обратно в своите далечни общности, работи много добре. Главният треньор е от ромски произход и се възприема като страхотен модел за подражание за младите хора.

Директорът на проекта съобщава, че това е първият проект по рода си в Словакия. Надграждане на взаимоотношенията в работата с деца и ромски общности е дълъг период. Проектът постигна целта за ангажиране на самите млади роми в подобряването тяхната интеграция и качеството на образованието те получават. Младите ромски лидери могат да мотивират други деца и младежи от ромски общности, като в същото време работят за влияние върху правителствата на редица нива. Иновацията на проекта се изразява в работата на ромските младежи, използвайки своето уникално разбиране за проблеми в техните общности, за да съветват властите (вземащи решения), за това какво трябва да се направи, за да справят със социалното изключване на общностите в неравностойно положение и интегриране на млади роми. Директорът съобщава, че резултатите от проекта до момента оспорват концепцията за ромските общности като пасивни и чакащи другите да помогнат. Това е проект, който успешно подкрепя млади роми да помогнат на себе си и на своите общности, модел който е изключително подходящ за репликация.

3. „Ichmache>Politik“ („Аз правя полтика“)

„Ichmache>Politik“ („Аз правя полтика“) е проект на Младежкия съвет в Германската федерация (Deutscher Bundesjugendring – DBJR), който използва цифрови методи („ePartool“) за поддръжка участието на младите хора в изготвянето на политики на национално ниво. DBJR има младежки организации и подразделения в цялата страна и е със седалище в Берлин. Този пример за цифрово участие еволюира с течение на времето въз основа на насоките на DBJR за цифрово участие.

Консултациите с млади хора чрез „ePartool“ са структурирани в „кръгове за участие“, които излагат различни фази, от уводна информация чак до последващите етапи, които очертават насоки на политиките. Кръг за участие в „ePartool“ се състои от следните елементи:

- ▶ **ИНФОРМАЦИЯ:** Младите хора се занимават с определена тема локално и по свой начин. „ePartool“ предлага основна информация и методическа помощ.
- ▶ **ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ:** Всички текстове, изображения, аудио и видео входовете са събрани онлайн на „ePartool“.
- ▶ **ГЛАСУВАЙТЕ:** В „ePartool“ участниците гласуват за отговори, които смятат за най-подходящи.
- ▶ **ВЪЗДЕЙСТВИЕ:** Резултатите от гласуването са включени в процес.
- ▶ **ОБРАТНА ВРЪЗКА:** Политическите заинтересовани страни вземат под внимание резултатите и дават обратна връзка. На „ePartool“, обратната връзка и мерките са пряко свързани с отговорите.

Всеки живеещ в Германия на възраст 12-27 години може да използва онлайн инструмента самостоятелно, като част от самоорганизирана група или например в клас в училище. Има разграничение между единични индивиди и групи сътрудници (като организации или проект групи). Групите получават по-голяма „тежест при гласуване“ въз основа на размера им.

Проектът не поддържа записи за броя и произхода на младите хора, които са ангажирани с консултациите. Открито се признава, че резултатите, произтичащи от гласуването понякога могат да бъдат противоречиви, тъй като са събрани от млади хора с множество различни подходи. Целта е да се съберат прозрения и идеи на млади хора с различен произход и обстоятелства, и да бъдат включени в процеса на вземане на решения, както и събиране на гледни точки и мнения на млади хора и групи и организации на млади хора. „ePartool“ има модул, който позволява приоритизиране на получените входни данни въз основа на система за гласуване. Младите хора могат да гласуват по въпрос или темата, използвайки скала от „много важно“ до „неважно“. Резултатът от гласовете е класация, която позволява на DBJR да избира най-важните въпроси и да ги препраща на вземащи решения на национално и европейско ниво. По този начин „ePartool“ свързва приноса на младите хора с:

- ▶ как тези мнения са били свързани с подобни въпроси, повдигнати от други млади хора;
- ▶ как след това са гласувани темите и проблемите от други млади хора (по отношение на ниво от значение);
- ▶ и в крайна сметка как са били представени на политиците и какви са били резултатите.

С цел да има прозрачност, последващи реакции, обратната връзка и отговорите на органите са представени във формат на интерактивна времева линия. Сътрудниците се информират автоматично, но други млади хора също могат да се абонират за определени теми или елементи.

„Ichmache>Politik“ подкрепя осигуряването на младежкото участие, което е ефективно. Гарантира, че възгледите и идеите на младите хора ще бъдат чути и взети предвид от вземащите решения. Също така, дава възможност на младежите, които участват в консултации да изразят своите възгледи, идеи и мнения по отношение на държавната политика. Последващи дейности са често срещано явление. „Ichmache>Politik“ среща трудности в разработването на политики по отношение на демографската стратегия и по тази причина не е лесно да се оцени въздействието върху създаването на политики. Въпреки това има доказателства, че възгледите на младите хора са оформили избор на теми и проблеми, които правителството ще включи в демографската стратегия. Проектът съветва, че обикновено политическите заинтересовани страни се занимават сериозно с мнението на младите на хора и предоставя обратна връзка. Също така, политиците трябва да бъдат насърчени да направят повече, за да разпознаят и отчитат приноса на младите хора. Проектът съобщава, че те редовно питат младите хора за обратна връзка относно „ePartool“ и процеса на цифрово участие. Младите хора оценяват използването на система за приоритизиране на отговори (на базата на приноса на младите хора) и са доволни от реакциите (на вземащите решения) и въздействията вече са много видими в софтуера. Участниците, също така, ценят цялата информация, предоставена на уебсайт по темата за политиката, което според тях помага да правят информирани избори и да съставят мнения. Проектът твърди, че този цифров подход има а редица допълнителни предимства като метод за ангажиране, включително:

- ▶ Младите хора са свободни да определят времето, степен и начин на тяхното участие;
- ▶ „ePartool“ може да документира обратната връзка и въздействието на младежкото участие.
- ▶ Освен самостоятелно, в „ePartool“ могат да участват и групи. По този начин се предлага възможност за отразяване на позициите на младежки организации, асоциации и друго гражданско общество структури.

„ePartool“ непрекъснато се развива и е предмет на над пет години усъвършенстване. Технологията за осигуряване на свързващите функции (между приноса на младежите, чрез

гласуване, последващи действие и резултати) е целенасочено разработен. Едно от основните предизвикателства, идентифицирани от екипа на проекта е да се отдели достатъчно време в рамките на процес на създаване на политика в подкрепа на смислено участие на младите хора. Тоест достатъчно време за младите хора за достъп до информация, да развият своите разбирания и да изразят своите възгледи, идеи и становища. В допълнение, абстрактният характер на много от политиките, взети на федерално ниво в Германия, създава трудности при виждане къде точно е било въздействието на участието на младите хора. В тази връзка, проектът се опитва да осигури последователно проследяване и наблюдение на работата и разглежда участието като процес, а не е еднократно събитие. Участие във вземането на решения не винаги е възможно в рамките на очаквания срок и проектът се опитва да има малко пространствена гъвкавост. Установено е, че различните млади хора искат да могат да участват по различни начини, по различно време, в различен контекст. Всяко едно от предпочитанията на младите хора може да се променя във времето, във връзка с настроението им и обстоятелствата. Проектът твърди, че разнообразието от методи използвани за консултиране, помага за изграждане на разнообразие от млади хора, които участват. Предполага се, че е важно да се залага на това във всяка стратегия за ангажиране на младите хора, особено тези от различни среди и с различен опит. Проектът получава положителни отзиви от младите хора в „ePartool“, но има и силна интерес да бъде представен на семинари, летни лагери или при събития на младежки организации или по други начини, които са удобни за съответната ситуация. Младите хора ценят прозрачността и „Ichmache>Politik“ набляга много на това, обяснявайки на младите хора, че са поканени да оформят или участват, защо и какви могат да бъдат резултатите и през каква времева рамка. В същото време, според персонала на проекта, някои политици се нуждаят от повече насърчаване, за да бъдат чувствителни за изслушване и вземат под внимание на мненията, идеите и мнението на младите хора.

Иновативният или нов аспект на „ePartool“ може би най-добре се разбира като начинът, по който софтуерът има набор от функции, които едновременно дава възможност на младите хора да участват и им помага да се ориентират в процеса на участие. Освен това, „ePartool“ може работи като ангажира отделен млад човек, група или училищен клас, както и други офлайн и онлайн дейности допълват инструмента. Младите хора могат да проследят техния принос и да видят как въздействат върху решения. „ePartool“ е разработен след дълги години работа на млади хора – то започна като онлайн въпросник и сега е много повече. Сега проектът проучва (в консултация с млади хора) как да се използва най-добре базата данни (на възгледите и мненията и идеите на млади хора от цяла Германия), която е създадена през годините. Те разполагат със становища на младежки организации, техните позиции по определени теми и въпроси. Проектът „Ichmache“ е приключен, но Германският федерален младежки съвет продължава работата си в областта на младежкото участие чрез „Werkstatt MitWirkung“. „ePartool“ вече е достъпен за използване от други като безплатен инструмент с отворен код за онлайн процеси на участие. Потребителят може да инсталира софтуера и да адаптира инструмента за собствените си цели. Например, те могат да създадат свои собствени групи, да задават свои собствени въпроси. Инструментът е преведен на английски, арабски, чешки, френски, полски, руски, испански и други езици.

4. „KAAOS/Kuntalaislahtoinen kaupunkikehittäminen“ („Хаос/Проект за градско развитие на град Оулу“)

Проектът „KAAOS/Kuntalaislahtoinen kaupunkikehittäminen“ („Хаос/Проект за градско развитие на град Оулу“) е разработен в град Оулу, Финландия. Градът е отдалечен град в Северна Финландия с население от 200 000. Този проект е финансиран от Европейският социален фонд като „водено от общността местно ниво“. Проект е за развитие“ (CLLD). Екипът на проекта се състои от трима служители на общинската власт. Проектът е инициран за създаване на нови подходи за участие и приобщаване на младите хора (особено на възраст над 18 години) и да се търсят различни начини за развитие на обществените услуги в рамките на град. Ръководителят на проекта съобщава, че целите на проекта се развиват, докато проектът се изпълнява. Екипът на проекта подчертава, че въпреки че са наети от общината, те не са характерни за други служители на местната власт или младежки работници. Те се разглеждат като „добавка“ към градските услуги и се виждат като доста радикални от някои. Екипът има силни връзки с младежката сцена на изкуствата в града, като преди това е участвал в провеждането на музикални събития. Проектът е с име „KAAOS“ (което означава Хаос).

Целевата група на проекта са млади хора на възраст 15-29 от Оулу. Въпреки това, в рамките на дизайна на проекта, местните организации от третия сектор също се считат за целева група, както и общинските услуги и вземащите решения. Проектът работи с всички групи и се стреми да им влияе. Целта е да се даде възможност на младите хора в града за идентифициране на нови идеи за предоставяне на услуги, които могат да бъдат бързо разработени и пилотирани от местните организации от третия сектор. След това целта е да се измери успехът на тези проекти и резултатите да повлияят на доставянето на основните общински услуги. Екипът нарича този модел като „съвместно създаване на дизайн“. Методологията следва няколко принципа:

- ▶ Поканата за предложения за нови проекти е винаги отворена;
- ▶ Възприема се лек подход за възлагане на проекти, за да се даде възможност за тяхното бързо изпълнение;
- ▶ Насърчават се експериментални, непроверени проекти; както и
- ▶ Проекти, които поставят силен акцент върху нови разработки или нови подходи.

Като цяло проектите, избрани за подкрепа, трябва да насърчават социалното включване, но това се дефинира широко. Екипът на проекта контролира бюджета и възлагането на проекти, но на практика всички идеи за проекти, които са напълно разработени, се финансират стига да има начин да се оцени успехът им. „Не е наша юрисдикция да решаваме вместо хората какво ще работи...ако можем да го измерим, можем да го направим.“ Jaakko Jokirii, координатор на проекта.

Методологията има три отделни фази, както следва:

- „KAAOS“ семинари

Провеждат се работилници, отворени за всички млади хора от различни места в града. Работните срещи се организират от екипа на проекта и се фокусират върху генерирането на идеи за проекти. Организации от третия сектор се включват понякога, за да осъществят диалог за сътрудничество между млади хора и доставчици на услуги.

- Въвеждане в експлоатация на организации от третия сектор

Екипът на проекта наема местни организации от третия сектор за изпълнение на проектите, разработени по време на „КААОС“ семинарите. Възлага се на малки местни организации да гарантират, че капацитетът на местните субекти също е изграден. Този етап може да включва допълнителен диалог между младите хора и третия сектор за прецизиране на идеите на проекта. Акцентът е върху иницирирането и бързо тестване на идея, дори и да не е перфектна. Самото въвеждане в експлоатация, а не предоставянето на грантове, е нова концепция за много от участващите организации така, че се дава подкрепа в тази област.

- Разпространение и влияние на услугите в обществеността

Намерението е резултатите и ползите на всеки от проектите да се измерва, документираща и разпространява. Висши служители в общината след това са поканени да посетят проектите. Целта е да се възприемат подходи, които показват успех, както и да се насърчат доставчиците на основните услуги на общината и служителите на местната власт да помислят за различни начини за правене на нещата.

Оценка на нивото на младежко участие в проекта е сложен и варира в зависимост от фазите на проекта. Методологията позволява проекти, които са иницирирани от младежи, да бъдат доставени и потенциално възпроизведени в целия град. Етапът на работилниците „КАОС“ може да се разглежда като съвещателен, тъй като възрастни и младежи работят в сътрудничество за разработване на идеи. Въпреки това, като цяло проектът се ръководи от екипа на проекта, като втората и третата фаза се движи от името на млади хора за реализиране на създадените идеи. Екипът има за цел да работи съвместно с млади хора в тези фази; това обаче не винаги се постига.

Моделът гарантира, че идеите, генерирани от младите хора почти винаги се прилагат на някакво ниво. Координаторът на проекта съобщава, че първоначално младите хора бяха приятно изненадани и техните отзивите са положителни. Семинарите „КАОС“ идентифицират различни теми за местни проекти, включително промени в използването на градското пространство, културни дейности, масови събития и програми. Това дава възможност за открити политически дебати. Проекти по тези теми в момента се финализират, изпълнявани от екипа на проекта и организациите от третия сектор. Работата за влияние върху обществените услуги тепърва започва, така че въздействието в тази област все още не е известен.

Екипът на проекта подчертава стойността на израза „по-скоро да действаме, отколкото да говорим“. Те съобщават, че процесът на бързо създаване и „правене“ на проекти (вместо да се прави широка дискусия по въпроси) е високо ценена от млади хора и генерира действие и промяна. Екипът заключава, че едно от най-значимите предизвикателствата е да се насърчат организациите от третия сектор да работят с това темпо.

Иновацията в рамките на този проект е, че той разглежда „какви алтернативни подходи могат да се използват за проектиране обществени услуги“, а не „какви биха могли да бъдат подходите за слушане младите хора“. В резултат на това дейностите, извършвани от проекта, са силно фокусирани върху ангажиране с местни услуги (включително третия сектор), както по отношение на ангажирането на младите хора. Много други общински проекти за младежко участие биха могли да имат за цел да предоставят нещо подобно на „КАОС“ семинари. Тогава те също могат или да подкрепят младите хора да изпълняват малки по мащаб проекти независимо от публичните органи или да насочват застъпничеството и кампанията работа в публични органи с надеждата, че идеите се приемат. Разликата с модела на „КАОС“ е, че

самият проект поема отговорност за реализиране на идеите, генерирани от младите хора. По този начин проектът действа за създаване на услуги, базирани на идеи на граждани, а не от политически стратегии или дневен ред. Екипът вижда иновациите или като създаване на нещо ново или повторно комбиниране на по-стари идеи в ново изобретение. Посочва се, че много от идеите, които развиват, са общи други проекти за ВОМР, но това е младежкото участие в контекст, който е иновативен. Те виждат тази комбинация на идеи като нещо, за което се надяват, че може да доведе до промяна на парадигмата в начина, по който са замислени обществените услуги и разбрания.

5. „ТВИ: Youth, City and Heritage“ („ТВИ: Младеж, град и наследство“)

Следващата добра практика е проектът „ТВИ: Младеж, град и наследство“ от град Идрия Словения. Идрия е малък град в западната част на Словения, Обект на световното наследство на ЮНЕСКО, с население под 6 000 души. В исторически план градът е бил център за добив на живак и оттогава е в процес на регенерация упадъка на тази индустрия. В рамките на града има редица младежки организации, които си сътрудничат по темите наследство, бъдещо развитие и участие на общността. Няма официални младежки структури като съвет или форум в рамките на града. Младежкият център Идрия действа като фокусна точка за младежкото участие. ТВИ е марка, която се прилага за редица различни проекти за млади хора. ТВИ означава „Идрия“. Да бъде“. Използването на марка, а не на специална структура позволява на различни младежки организации да си сътрудничат. Стартиран е проект, известен като Идрия 2020 - издаване на списание по младежки въпроси преди няколко години. Участващите младежи се заинтересуваха в повлияването на промяната, а не просто в докладването по проблеми, изведени по проекта „ТВИ: Youth, City and Heritage“. Това е отговор на младите хора на предизвикателствата на местната среда и липсата на възможности за работа. Проектът подкрепя младите хора да създават и развиват идеи в три области на индустриалното наследство в Идрия. Проектът съчетава идеи от архитектурата и градоустройство с младежко участие. Инициаторите на проекти и настоящите координатори се развиват като млади хора, активни в младежки организации в града и след това учат младежите на архитектура и градоустройство. Правят се и проучвания Проектът представлява само една част от поредица от текущи инициативи за сътрудничество, обхващащи почти десетилетие, между различни младежки организации и млади хора.

30 млади хора, предимно студенти участват в проекта. Приблизително половината от младежите са от Словения, а останалите от други държави. Всички имат интерес към градския дизайн, архитектура или подобни теми. Включването на млади хора извън града се разглежда като много полезен подход, тъй като носи различни гледни точки и насърчава всички да погледнат наново града. Участниците от други страни задават въпроси, за които не са се сетили местните участници. Инициаторите на проекта ръководят, проектират и координират проекта, докато местните младежки организации предоставят ресурси и провеждат основно проучване за проекта. Не са определени конкретни малцинствени групи за включване като участници. Разнообразието на Идрия като цяло е ограничено. Въпреки това част от програмата включва работа с местна асоциация на слепи и слабо виждащи хора за изследване на града от гледна точка на човека, който има проблеми със зрението. Програмата включва още аспекти на обществената ангажираност, които достигат отвъд участниците до местните жители. Най-общо казано, този проект може да се счита за форма на съвещателно участие.

След интензивна фаза на подготовка и проучване проектът стартира в склад в града на открита среща, на която присъстват лица, вземащи решения и местни жители. На това събитие координаторите организират семинар за идентифициране на проблемите в трите местоположения и предложения за развитие. Констатациите са използвани за следващия етап – двудневно събитие с международни и местни участници, включително лекции по наследство, групово работно, обиколка на туристически места и интервюта с местни жители. Впоследствие международните и местните млади хора работят във виртуални екипи, за да разработят предложения за всяка от локациите. Те провеждат социални, културни и пространствени анализи на местоположението и са подкрепени от ментори от местния университет. Групата се среща отново в Идрия около три месеца по-късно, за да комбинира резултатите от работата си в уникална визия за това как трите места биха могли да бъдат разработени като нови пространства, като приемственост на наследството на града за добив на живак. В рамките на тази концептуална визия за развитие, са изготвени 60 предложения. За разпространение на резултатите се провеждат редица, включително конференция с вземащи решения, изложба в изоставена минна шахта, национална музейна изложба, кръгла маса между младежки организации и архитектурни сдружения, както и редица малки срещи с лица, вземащи решения, както и статии в различни списания и онлайн. Планирани са допълнителни дейности.

Проектът значително допринася за процесите на развитие и възстановяване на града. Местната управа е била ангажирана в проекта от неговото начало. В тази връзка много от разработените идеи чрез проекта са включени в плана за развитие на града. Един от координаторите е нает, за да помогне развитието на градската среда, заложено в общинната стратегия. Освен това има значително много хора осъзнават проблемите, повдигнати чрез проекта. Направени са редица конкретни предложения за местоположения, включително кино на открито, открито кухня и разработването на достъпни жилища за висшисти (за да се помогне за задържането на младите хора в рамките на града).

Значителното предизвикателство, но и успехът на този проект се дължи на разработването на методология, която комбинира архитектурни и градоустройствени подходи с механизми за участие. Координаторите на проекта вярват, че това не е направено преди. По тази причина те вземат архитектурните работилници, които са нещо обичайно за студенти по архитектура и ги правят интердисциплинарен и за хора, които не са архитекти. Това е дългосрочен процес, но те не просто питат хората каква промяна искат, а ги образоват как да реализират идеите си. Обучението не е фокусирано върху правата или демокрацията, а се опитва да разбере местната среда, как наистина работи, какви са отношенията между хората, групи хора, различни пространства в рамките на града и какво би променило това. Координаторите подчертават, че този подход изисква значително проучване и планиране на местната област преди да се работи с млади хора и също изисква дългосрочна работа по темата от участниците. Те заключават, че за да бъдат успешни, тези форми на младежко участие трябва да се включат млади хора, които имат познания, както за градоустройство, така и да имат силна връзка с местна общност.

Несъмнено най-иновативната област на този проект е използването на перспективи за архитектурно и градско планиране, с фокус върху пространствения анализ и ангажиране на младите хора да мислят за околната среда на града. Екипът по проекта се старее да види всичко през пространството, да бъдат критични, да дадат възможност за младежко участие, с идеята, че промените в пространството, могат да се реализират и посредством начина, по който хората реагират или как хората си взаимодействат.

Образователният подход също се разглежда като иновативен метод за младежко участие в проекта. Педагогическото измерение обикновено се фокусира върху контекста на правата или гражданство, но те не се споменават в рамките този проект. Вместо това координаторите се фокусират върху използването на образование, което да даде възможност на младите хора да развиват качество на техните предложения чрез по-добро разбиране на местната среда. Също като иновативно се приема използването на младежи, които живеят извън зоната на града, да изкажат своето мнение по проблемите на населеното място, което дава значително различен фокус от този на местните млади хора. Подходът все още не е възпроизведен другаде, но координаторите са участвали в дискусия за възможността да го направят приложим.

6. „Travelling Ahead“ („Пътуване напред“)

„Travelling Ahead“ („Пътуване напред“) се организира от „Save the Children“ в Кардиф. Проектът има за цел да подпомогне роми и пътуващи млади хора от целия Уелс, да осъществи промяна и повлияе положително на политиката и развитие на услугите и практики в общността, местната власт и на национално ниво. Уелс е държава от три милиона с малко население от роми и пътешественици, разпръснати в редица различни общности както в градовете, така и в селските райони. Традиционно в Обединеното кралство, ромите и чергарите не са ангажирани в представителна политика или дори в някой от меките механизми, които съществуват за младите хора да влияят върху изготвянето на политики или проектирането и предоставянето на обществени услуги (например младежки форуми и училищни съвети). „Travelling Ahead“ се финансира от правителството на Уелс и „Save the Children“ с цел да:

- се събират редовно млади хора; да се повишава осведомеността за техните права и развитие на капацитет за себезастъпничество и застъпничество сред връстници; за създаване на възможности за политици (както политици, така и държавни служители) и други лица, вземащи решения, които да чуят и да вземат предвид мненията, възгледите и опита на младите хора;
- се осигури обучение за вземащите решения и да повиши информираност за проблемите, пред които са изправени младите роми и чергари – особено относно образованието, здравеопазването, настаняване и справяне с престъпленията от омраза.

Проектът е насочен към младежи до 19 - 18-годишна възраст, макар и няколко по-възрастни младежи да работят като доброволци. По-голямата част от младежите, включени в проекта, са на или малко над 11 години. Проектът изпраща младежи от трите си регионални форуми в Консултативна група. Дванадесет младежи на възраст 14-18 години са членове на тази група. Групата представлява механизъм на младите хора да дават обратна връзка и съвети за това какво трябва да прави проектът и колко добре се справя. Групата се сформира три или четири пъти в годината.

Проектът работи с местни партньори, поддържащи редица местни форуми за роми и чергари, организиращи редовни регионални срещи и национални форуми. Партньорите включват услуги за специализирано образование, управлявани от местните власти, както и младежки услуги и младежки организации. Трите регионални форума се вливат в национален форум и всички са подкрепени да участват в местни и национални правителствени

консултации и други процеси на обществено планиране и вземане на решения, съгласно приоритетите на младите хора. Членове от регионалните форуми работят върху повлияване предоставяне и/или обновяване на места за настаняване на роми и чергари. С помощта на карикатурист, те създават мащабна визуализация с карти на видовете услуги, които се предлагат в новите сайтове и ангажирането на местните власти с тяхната реализация. Местната власт ангажира ландшафтен архитект за развитие на идеите на младите хора.

Чрез тези регионални мрежи „Travelling Ahead“ работи върху малък брой различни проекти през цялата година в зависимост от приоритетите на младите хора и възможностите за влияние върху обществената политика, които се предоставят. Една от практиките включва проект за обучение на връстници, чрез който младите хора се консултират със своите връстници за бариерите, пред които са изправени по отношение на образованието. Докладът посочва редица проблеми и заключава с редица препоръки за подобряване на образование на роми и чергари. Продължава застъпническата работа с цел да бъдат приети тези препоръки и изпълнявани от училища, местни власти и Уелско правителство.

„Traveling Ahead“ е партньор по практика в програма, финансирана от Европейската комисия, работеща в осем европейски държави. Програма „ВРЪСТНИКЪТ“ е фокусирана върху разработването на добри практики около участието на роми и чергарски деца и младежи. Етап 1 включва обучение на работници и млади хора в техники за участие. Етап 2 помага на млади хора да прилагат тези техники, когато кандидатстват със собствените си проекти.

„Traveling Ahead“ работи върху редица инициативи за целия Уелс, включително производството на набор от инструменти, предназначени за повишаване осведомеността на младите хора за техните права и за развиване на капацитета за себезастъпничество и застъпничество от връстници. Проектът сътрудничи със съвети и услуги за застъпничество за развитие на способностите за подпомагане на млади хора като роми и общностите на чергари да се заемат с техните проблеми и жалби до отговорните агенции и хора, взимащи решения.

Проектът работи и за справяне с омразата, престъпност и тормоз, преживени от роми и чергарски деца и младежи чрез увеличаване информироваността и увереността при докладване на такива престъпления и подобряване на отговора от тези, които имат отговорности за справяне с този неприятен проблем. Работа включва разработване на приятелски настроен към младите хора механизъм за докладване на престъпления от омраза и установяване ефективни партньорства и протоколи със съответните агенции като полицията и агенциите за подкрепа на жертвите. Редица филми, обучителни модули и други резултатите се прожектират и разпространяват от млади хора в техните регионални форуми с оглед на повишаване на осведомеността на младежите относно престъпленията от омраза, техните връстници и професионалисти, които могат да подкрепят младите хора да се справят с тормоза и преследването.

Обратната връзка, която проектът получава, показва, че набор от професионалисти и политици на всички нива на правителството в Уелс са по-наясно с конкретни проблеми, пред които са изправени ромите и млади хора – чергари, в резултат на работата на „Travelling Ahead“, включително, например, предизвикателствата, с които младите хора се сблъскват в училище с високи нива на дискриминация, тормоз и преследване. Младите хора, които участват в проекта, са по-уверени в споделянето на своя опит с вземащите решения, като предлагат свои собствени решения. Има редица примери за участие на млади хора в

национални политически дискусии и включването на ромски млади хора, пристигнали от други държави-членки на Европейския съюз. Има и други примери за въздействие на младите хора, подкрепени от „Travelling Ahead“, върху стратегии, предназначени за справяне с расизма и престъпление от омраза, като споделят и умело общуват информация за техните реалности. Детският Комисар в Уелс бе убеден да проведе кампания за справяне с използването на негативни образи на младите роми и чергари във филма „Let us Be“, който е широко разпространен по целия свят. Регионалните форуми предоставят възможност на лицата, вземащи решения, да се срещнат с млади роми и чергари, което наистина помогна да се премахнат бариерите и да се създаде положителен диалог.

Работа с младежи от ромски и чергарски общности изискват пълно ангажиране на техните родители. Много от общностите (които са разнообразни и не са хомогенни сами по себе си) са изправени пред огромни бариери през годините и разбираемо могат да бъдат подозрителни и недоверчиви към опитите за ангажиране. Успешният резултат изисква служителите на проекта редовно да демонстрират своята ангажираност и вяроност към по-широките нужди на младите семейства. Изграждането на доверие отнема време и най-важно се оказва да се изслушват и да се правят опити да се разбере света от гледна точка на тези общности. Също така е важно да бъдат гъвкави и отзивчиви какво се случва в общностите всеки ден. Регионалните форуми са малко по-различен отговор на местните нужди и обстоятелства. Младите хора имат истинска дума за това, което е приоритетно, така че за пример при планиране на дейности за повишаване на осведомеността на престъпления от омраза, един форум направи филм, друг разработи презентация и обучение за силата на местната полиция. Един инструмент не е непременно подходящ за всички и не може да се предполага, че определен подход ще работи или не. Координаторът на проекта, който работи с местни партньори установява, че това е особено важно за поддържането на успешен ангажимент с изключените общности. В моменти на бюджетни намаления в публичния сектор се наблюдават нови предизвикателства, при които много от тези местни партньорите се борят за финансиране, за да продължат дейността си.

Установено е, че трябва да има баланс между забавленията на младите хора и работата по консултации и застъпнически дейности. Младите хората казват, че им допада да учат за своите права, събирайки се заедно със своите връстници, както и други млади хора от различен произход. Регионалните форуми са развили истинска идентичност, която младите хора ценят.

Проектът е иновативен по начина, по който работи толкова успешно, за да ангажира групи от млади хора, които са традиционно изключени. Много млади хора от Общностите на ромите и чергарите в Обединеното кралство не посещават редовно училище и/или са отстранени от училище в ранна възраст, често в отговор на родителски притеснения относно тормоза. В Уелс това е единствената по рода си инициатива, работеща изключително с роми и младежи - чергари. Работи се в насока оказване на подкрепа и развитие умения и капацитет в младите хора, за да се застъпват за себе си и техните връстници. Проектът повишава осведомеността сред вземащите решения и създава реални и разнообразни възможности за включване на гласа на младите хора, засегнати от разглежданите развития. Подходът, използван от „Travelling Ahead“, може да бъде репликиран другаде. Структурата на наличието на редица регионални форуми, които се захранват с национален форум работи добре в страна с размерите на Уелс (население от три милиона), но може да се внедри по-трудно в страна с по-голямо и широко разпространено малцинствено население.

7. „Участие на младите хора в създаването на национална конституция“

„Участие на младите хора в създаването на национална конституция“ е следващата добра практика, която ще бъде представена в настоящия доклад. Исландия започна ревизия на националната си конституция през г 2010. Намерението бе това да бъде процес на участие, в който всички граждани могат да дадат своя принос. Въпреки това стана ясно, че масовият процес на участие не е достъпен за младите хора. Исландският детски омбудсман, УНИЦЕФ Исландия, и град Рейкявик реагира на тази ситуация чрез създаване на механизъм за съвещателно участие, което специално дава възможност на младите хора да въведат своите идеи в създаването на новата конституция. Разчита се на бързина, за да могат младите хора да се включат директно в основния процес на писане на конституция. Участниците в проекта го приемат като бърз отговор на идентифициран въпрос, опит за развитие и да се променят установените практики за участие, както и да намерят нови методи за изслушване на младите хора. Младежкото участие в Исландия като цяло е добре развито – с активни младежки съвети, подкрепящи младите хора до около 18, или понякога 20 в съответствие с училищна система. Въпреки това, преди този проект там има малка възможност за младежките съвети да разискват върху конкретни проблеми. Като цяло работата с младите хора продължава приблизително година и половина и завършва малко преди Конституционен съвет. Група от пълнолетни граждани е отговорна за изготвянето на хартата, която е първата чернова.

Проектът е насочен към младежи в училищна възраст, като за Исландия това е до 20 години. Инициран и воден предимно от възрастни, но се включват и млади хора, които работят пряко с детския омбудсман и УНИЦЕФ Исландия. Младежите участват в процеса чрез младежки съвети и училища.

Използваната методология има три отделни фази: Образование: шест късометражни анимационни филма, представящи основните части на конституцията, обяснени с глас зад кадър и анимационни рисунки. Видеоклиповете са предназначени специално за местни младежки съвети. Предвидено е да се използват в рамките на училищата, така че да бъдат придружени чрез насоки за учители. Реклама на уебсайта на проекта е сложена на пощенски картички, които са изпратени на ученици, насърчавайки ги да влизат в сайта и да изразяват своите мнения по конституцията.

Участие: представители на почти всички активни младежките съвети в Исландия са събрани да гледат видеоклиповете и да обсъждат представените теми. Към края на деня членовете на Конституционният съвет са поканени да чуят обобщението на заключенията на младите хора – над една трета от присъстващите са членове на Конституционния съвет.

Обработка: окончателният доклад за проекта е представен на Конституционния съвет и на Исландския парламент. Докладът включва заключенията на събитието, както и селекция от предложения от деца и младежи, които са качени към уебсайта на проекта.

Въздействие: Организаторите на проекта съобщават колко са изненадани възрастни, участващи в изготвянето на конституцията, по отношение стойността на обратната връзка от младите хора. Много от идеите, които са генерирани са с високо качество и наподобяват тези на възрастните. Възприятата за стойността на участието на младите хора са надлежно

засилени. Резултатите от проекта повлияха на проекта на конституция. Включително и Конституционният съвет издава публикация в подкрепа на участието на децата и младежите въз основа на член 12 от Конвенция за правата на детето на ООН. Видеоклиповете, създадени от проекта, също все още се използват като образователни инструменти в исландските училища и се смята, че допринесат за засилване ролята на младежките съвети.

Една от ключовите силни страни на методологията е използването на филми за обучение и информиране на младите хора. Това означава, че младите хора като цяло са много добре информирани за дебатите и могат да се включат по смислен начин. Организаторите на проекта смятат, че това е значителен принос на качеството на коментарите на младите хора. Ключов фактор за производството на такива добри и достъпните образователни материали се разглеждат като комбинация от умения и опит в екипа за проектиране на видеоклипове. Екипът включваше адвокат, карикатурист, разказвач, младежки работници и млади хората. В хода на изпълнение на проекта е установено, че се изисква време за работа на терен. Това се отчита като предизвикателство в проекта, като се има предвид, че изискуемата бързина, за да се спазят сроковете на конституционния съвет.

Организаторите съобщават, че не са имали време обмислят дали това е иновативен подход или различен подход. За тях е било необходимо да се отговори бързо на идентифицирана нужда. След края на проекта екипът размишлява над успеха му и го идентифицира като иновативен елемент. Те го приемат като възможност за младежки съвети да се съберат и да разгледат един въпрос и да използват достъпни материали за информиране и обучение на младите хора. Организаторите на проекта смятат, че методологията може да бъде възпроизведена и използвана за ангажиране на млади хора, ако възникне подобен въпрос от национално значение.

8. „YouthMetre“ („Гледащ напред“ - дайте възможност на младите да се ангажират и имат въздействие върху младежката политика на ЕС)

„YouthMetre“ („Гледащ напред“ - дайте възможност на младите да се ангажират и имат въздействие върху младежката политика на ЕС) е белгийски младежки проект, финансиран от Европейската комисия. Той се координира от Европейската асоциация на географите, международна неправителствена организация (НПО), базирана в Белгия, с пет партньора, намиращи се в различни държави-членки на Европейския съюз (ЕС). Участващите партньори са Университетът на Сарагоса, и четири други неправителствени организации, Европейската асоциация за местна демокрация (ALDA), European Youth Press, ARS - за прогрес на хората и Centro Studie Iniziative Europeo (CESIE). Инициативата „YouthMetre“ е насочена към млади хора (на възраст 18-30), живеещи в Европейския съюз. Краткосрочната цел на проекта е „да идентифицира, тества, разработи и оцени иновативен подход“, който свързва младите хора с политиката на ЕС. Това е тригодишен проект, който се стреми да докаже концепцията за създаване на платформа с отворени данни, която предоставя на младите хора информация, необходимите умения и знания за застъпничество на политики, основани на доказателства.

Целта на „YouthMetre“ е да предостави достъпна информация и да даде възможност на младите хора, живеещи в Европейския съюз, да взаимодействат с участниците в политиката, използвайки тези връзки, за да постигнат промени в политиката на европейско, национално,

регионално и местно ниво. Обосновката е, че чрез предоставяне на достъп до отворена информация, генерирана от ЕС, празнината между младежите и институциите, които решават публичната политика, засягаща младите хора, ще бъде затворена. Целта на „YouthMetre“ е да подкрепя младите хора, които искат да направят промени в обществената политика, независимо дали става дума за жилища, образование или наемане на работа. Подходът подчертава, че обучението е важно, за да се използва по възможно най-добрия начин инструментът на „YouthMetre“ и да се помогне за създаването на директен диалог и обмен между младите хора и политиците.

В проекта е разработен инструментът „YouthMetre“, който предоставя информация по визуално достъпен начин. Този онлайн инструмент представя отворени данни и информация за публичната политика и нейните резултати по определен начин, което позволява визуални сравнения между различни страни и различни региони на ЕС. Инструментът „YouthMetre“ също така представя данни за осъзнатите нужди на младите хора в ключови области на политиката. Чрез картографиране на населението платформата помага на младите хора да представят свои собствени идеи за общността си и да се свързват с други младежи и младежки групи. Следователно „YouthMetre“ не е само за предоставяне на информация, но и свързва младите хора помежду им, с младежки организации и с участници в политиката. През първата си година на действие проектът прави преглед на политиката и изследванията. Екипът идентифицира 20 ключови резултата относно политиката на ЕС. Те документират примери за добри практики и устойчиви данни. От това изследване и разработване на налични инструменти и платформи за представяне на информация е създадено „табло за управление на данни“, което представя визуализации на постиженията на политиките на Европейския съюз навсякъде Европа, на национално и регионално ниво. Посредством тези инструменти, изпълнението на политиката може да бъде оценено и сравнено. Информацията е представена като поредица от карти и графики на данни. Използваните данни са общодостъпни, създадени от Европейския съюз и включват статистика от Евростат и Евробарометър. С допълнителното картографиране на примери за добри практики, проектът се надява да свърже млади хора и младежки организации с техните връстници, които работят по подобни проекти и/или имат подобни интереси или притеснения.

Наред с техническите разработки, проектът се занимава с учебни групи от млади хора от цяла Европа, за да научат повече за възгледите и идеите на младите хора. По този начин се цели да се валидира инструментът на „YouthMetre“ и подпомогне процеса на идентифициране на ключови данни. Инструментът „YouthMetre“ е специално разработен и тестван, за да оказва подкрепа на процеса на застъпничество, да се използва като ресурс за обучение на млади хора и за мултипликатори (младежки работници, НПО и други организации, работещи с млади хора). Обучението е предназначено за подпомагане на младите хора да използват информацията в инструментът „YouthMetre“ и да им помогне да създадат пряк диалог и обмен, основан на доказателства с политиците. Политиците също са поканени да прегледат „YouthMetre“ и оценят потенциала на информацията, която съдържа. Работата по проекта изгражда капацитета на младежките организации, младежта работниците и младите хора спомага да се използва добре информацията, да се свързват с други млади хора и да участват в застъпнически дейности, които водят до промяна.

Проектът „YouthMetre“ е финансиран само за 14 месеца. Технологиите работи добре и се визуализират онлайн данни, които са достъпни чрез облака на компютър, лаптоп, таблет или смартфон. Проведени са седемнадесет сесии на проучвателни групи, за да се тества процесът.

Обратна връзка от участващите млади хора е много положително, като младежите харесват свободния достъп до данни, работата в мрежа и възможностите за застъпничество.

Използването на технологии за картографиране на отворени данни и дизайна на онлайн платформите, които осигуряват достъп до информация работят успешно. Представяне данните по визуално достъпен начин (включително карти) се приема много добре от младите хора. Неправителствени организации и други партньори проявяват интерес да се включат в проекта. Партньорите по проекта признават, че са изправени пред няколко предизвикателства, като едно от тях е как да се проследи въздействието на „YouthMetre“ върху младите хора и върху вземането на решение.

Друго предизвикателство е как политиците да се убедят да използват инструмента и неговите ресурси, както и да изслушват и вземат под внимание възгледите и идеите на младите хора. Това е лесно приложимо в страни, където има по-дълга традиция на младежко участие. Учебните групи показват, че има значителни културни различия в държавите-членки на ЕС, което се отразява на очакванията на младите хора, които трябва да допринесат за напредъка на обществената политика. В хода на изпълнение на проектните дейности и в работата с организациите мултипликатори се установява, че трябва да се правят повече усилия, за да се организира подкрепа и да се насърчат младите хора да изразяват себе си в определени политически контексти. Дизайнерите внедряват редица нови инструменти, за да помогнат допълнително на младите хора да изразяват себе си в най-различни среда. Един от тях е „инструмент за картографиране на истории“, които младите хора могат да използват за публикуване и споделяне в социалните медии.

Проектът обединява география, информационни технологии, младежки работници, застъпници, изследователи, политически анализатори и институции на ЕС, като се синтезира и представя информация във онлайн формат, който е достъпен за младите хора. Същевременно се работи с мултиплициращи организации на място за изграждане на капацитет на младите хора да се възползват от тази информация, да работят в мрежа помежду си и да осъществят промяна. Екипът за разработка работи системно с групи от млади хора в цяла Европа Съюз. Целта е да се разработят методите и инструментите, за да може резултатите от проекта да отразяват нуждите и интересите на младите хора. Дизайнерите съобщават, че през последните години има огромна промяна в степента, до която данните са отворени и се предоставят, което води до повишена прозрачност относно резултатите от конкретни политики. Проектът се стреми да представи информация по нови и иновативни начини, които са достъпни и разбираеми за хората, които са най-засегнати. Иновацията помага да се свържат младите хора с тази информация и това се цели от създателите на проекта, като важен компонент на новите „отворени данни“. Този проект обаче не може да постигне своите цели сам по себе си. „YouthMetre“ извежда нужда, както в рамките на формалното, така и в неформалното образование, да се развива информационна грамотност и грамотност за данни, така че всички гражданите – включително младите хора да могат да се ангажират и осмислят информацията за и относно политиката и техните резултати. Подобрява се достъпа до информация чрез, разработени учебни програми, които да помогнат на младите хора да оценяват критично информацията и да разпознават как медиите манипулират информация. Проектантите се надяват, че като имат платформа, която подкрепя младите хора да работят в мрежа с други по отношение на техните ключови политически опасения, изолацията ще бъде намалена и ще се насърчат социални действия. Те отбелязват огромния потенциал на модела за подкрепа на младите хора, да се ангажират и да участват в основано на доказателства вземане на решения. По този начин се засилва отчетността на местно,

регионално и национално ниво. Концепцията също може да бъде развита за справяне с други въпроси, когато данните и добрите практики са налични, като миграция, екологични проблеми и изменението на климата.

9. Съвместен проект между Словения и Италия

В Словения напрежението между ромските и неромските общности се основават предимно на предубеждения. С подкрепата на Словенското министерство на младежта и на програмата „Младежта в действие“, две неправителствени организации, Общество на съюзниците за меко кацане – DZMP в Krsko (Словения) и Прими Пиани, в Триест (Италия) участват 6 роми и 6 неромски младежи в дизайна и заснемането на 15 кратки документални филми за живота на младите хора от ромите малцинство. Чрез активно участие, обучение на връстници и с помощта на квалифицирани наставници, за които са придобили основни познания как се прави видео продукция. Филмите са излъчени по обществените телевизионни канали в Словения и в други европейски страни.

10. Пример от Гърция

Главният секретар за младежта в Гърция, в сътрудничество с Министерството на националното образование и религиозните въпроси и Министерството на Вътрешни работи, публична администрация и децентрализация, създават местни младежки съвети, за да дадат възможност на всички младите хора да станат активни граждани. За да достигнат до младите хора е организирана мащабна информационна кампания от генералния секретар по младежта, включваща информационни събития на национално ниво и срещи на местно ниво в цялата страна. Информация е отпечатана в брошури, които са разпространени във всички общини. Медиите са включени чрез статии, публикувани във вестници. Провеждат се интервюта и дискусии в местни, регионални и национални телевизионни и радио предавания. През м. юни 2007г. се създават местни регистри на младежи от 15 до 28 години. В последствие, през 2008г., се провеждат първи избори за местен младежки съвет.

11. „Овластяване на млади имигранти“ (EYI)

В България се провежда двугодишен проект за овластяване на млади имигранти (EYI). Той има за цел подобряване на способността на младежките организации да работят със социално-икономически неравностойни млади мигранти чрез:

- Развитието на мрежа от мултикултурни центрове като места за срещи на млади хора в неравностойно положение с мигрантски произход и други млади хора с по-малко възможности.
- Семинари за мениджъри на тези мултикултурни центрове и курсове за обучение на млади хора.

- Мултимедиен диск “На борсата на труда” с теория, практика и ресурси и уеб сайт за тяхното професионално насочване.

По време на изпълнението на проекта са обучени 100 младежки лидери, издадени са две брошури с насоки, разпространени в 12 страни партньори, включени са 30 организации.

IV. Препоръки

От изложената информация в предходния раздел може да се заключи, че иновациите в младежкото участие могат да бъдат инициирани и ръководени от млади хора, възрастни или и двете страни, когато работят заедно. Иновативното участие не е запазена територия на младите хора, нито на възрастните, работещи в тази сфера. Иновацията често идва от желание за решаване на конкретен проблем. В Община Шумен се наблюдава тенденция към ниска младежа активност и в същото време желание това да се промени.

В тази връзка, за да се подобри ситуацията, респективно да се активизира гражданското участие във формирането и мониторинг на местни младежки политики, както и да се засили обществения интерес в тази област могат да се приложат част от представените примери като добри практики в сферата на младежкото участие и формиране на младежки политики.

На първо място следва да се приложи примерът, посочен в **„Bienvenue dans ma tribu“**. Проектът е разработен, когато правителство признава, че трябва да намери по-добри и по-приобщаващи начини (извън традиционните структури) за ангажиране на младите хора в определена политическа дискусия. Сходна е ситуацията и в Община Шумен.

Втората препоръка е да се внедри разработката на проекта **„Dive Maky – Wild Poppies“**. В него се залага на иновация, която ангажира млади хора, които обикновено са извън основните форуми за вземане на решения. Оказва се значителна подкрепа на младите роми за успешно влияние върху хората, които вземат решения чрез програми за изграждане на капацитет, чрез пряка работа с млади хора за повишаване осведоменост и разбиране сред политиците, не само за трудностите, пред които са изправени, но и на потенциалните решения.

На следващо място може да се приложи примерът с **„ePartool“** в Германия, който илюстрира потенциала на цифровите инструменти, но също така показва как такива инструменти могат да се развиват с течение на времето, надграждайки върху опита на потребителите, за да изпълнява редица различни, но свързани функции. Това, което започва като онлайн въпросник се превръща в усъвършенстван инструмент, който оказва влияние върху вземащите решения. Инструментът се разглежда по-скоро като допълнение към срещите лице в лице с млади хора, отколкото да ги заменя. Проектът подчертава силните страни на подход със смесени методи, който позволява на младите хора да участват по различни начини и причини, или просто поради определено настроение или „пространство“, в което се намират.

Подходящ положителен пример, който да се приложи в Община Шумен е проекта **„KAOOS“**, в който екипът дефинира и наименува своя метод след редица години в действия. В проекта са заложени бързина и навременност като отличителна и преднамерена характеристика на подхода.

Като последно предложение може да се разгледа „YouthMetre“. Проектът има ясни идеи за въздействието, с което проектните дейности да окажат влиянието върху правенето на политики. Той е пример за иновация, която дава възможност на младите хора да изразяват възгледи и да се ориентират в процеса на участие. Подходите се развиват във времето и включват аспект на навременност и бързина. Установено е, че ако иновацията е свързана със създаването на нови подходи, един от начините за насърчаване на инструмента може да се търси в други дисциплини и алтернативата или допълнителни възможности, които предоставят. Примерът с „YouthMetre“ също доказва, че иновациите в участието на младите хора могат да бъдат стимулирани от външни разработки, които правят възможен нов подход, когато екипите си сътрудничат с младежки работници и младежки организации. Дизайнерите на концепцията „YouthMetre“ разглеждат работата като част от промяна на парадигмата, при която наличието и използването на отворените данни увеличават прозрачността на резултатите от конкретни социални политики. Те отбелязват огромен потенциал за свързване на младите хора с информация и помежду си, като част от подход, който може да послужи за укрепване на способността за отчетност на местните, регионалните и националните правителства.

Резултатите от прилагането на изброените добри практики подчертават важноста да се инвестира в създаване на качествени, добре насочени, визуални продукти за повишаване на осведомеността и информиране на младите хора в основните елементи на младежкото участие. По тази причина и местната власт в Община Шумен следва да се съобрази със специфичната необходимост от развитие информация, грамотност за данни и медийни компетенции с граждани от ранна възраст, така че младите хора да осмислят информацията и развият необходимите умения за критично ангажиране в онлайн демократичните дейности. Подобряване на достъпа информацията е важна, но учебните програми са формални и трябва да се разработят и неформални условия, за да помогнат на децата и младите хора да оценяват критично информацията и различните видове медии – онлайн и офлайн.

Целта на прилагането на иновативните методи на територията на Община Шумен не е просто да се създаде нов начин за правене на нещата, а да се установи по-ефективен начин за даване на възможност на младите хората да влияят върху вземането на решения. Местната власт може да окаже подкрепа в прилагането на иновациите като постави ясни цели, които са систематично оценявани, за да се установят най-ефективни подходи, респективно и да бъдат възпроизведени. Публичните органи в Община Шумен следва да възприемат иновациите като непрекъснат процес за усъвършенстване на движещата сила - младежите.

В тази връзка на следващо място като предложение може да бъде изведено Общинският младежки съвет да проведе обучение за активиране на младите хора в Община Шумен. Обучението трябва да включва умения и компетенции, необходими за активно участие на младите хора в процесите на създаване на политики.

В заключение може да се обобщи, че местната власт в Община Шумен може да насърчи прилагането на иновативните практики като:

- ▶ Вземат под внимание възгледите и мненията на младите хора;
- ▶ Се ангажират млади хора от неравносложно положение и тези с богат житейски опит;
- ▶ Резултатите имат благоприятно въздействие върху младите самите хора.

V. Заключение

В България се наблюдава тенденция младите хора да не се включват в установените форми на демократично участие. Младежите търсят „алтернативни“ или „иновативни“ форми на участие, с които да ги заменят. Следва да се отбележи, че участието на младите хора в процесите на вземане на решения – били те политически, граждански или други – насърчава тяхното активно гражданство, подобрява включването им и засилва приноса им за напредъка на демокрация. От съществено значение е да се насърчи младежкото участие. Това е заложено и в една от стратегическите цели на младежкия сектор на Съвета на Европа – да се подкрепи желанието на младите хора да влияят върху решенията в демократичните процеси – било то на национално, регионално или местно ниво, както и да се увеличи тяхното участие в развитието на приобщаващи и мирни общества.

Добре би било да се правят повече стъпки в обучението на младежки работници, които да помогнат на младежите да придобият необходими умения, за да станат автономни. Междусекторна координация между всички заинтересовани страни за опростяването на административната тежест е наложително, когато става дума за улесняване на тяхното участие. Да се установи връзка с уязвими младежи от етнически малцинства или с мигрантски произход, е необходимо да се изградят взаимоотношения на база на доверие, с членовете на техните общности, които могат действат като свързващо звено.

Младежите могат да бъдат творческа сила, източник на иновации, както и катализатор на важни промени в политиката системи и икономически възможности. В същото време младите хора са изправени пред бедност, бариери пред образованието, множество форми на дискриминация и ограничена заетост, перспективи и възможности.

02.2023г.
гр. Шумен

Изготвил:
Полина Рибарска /Експерт/